

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 20 kwietnia 2023 r.

Pozycja 116

POSTANOWIENIE

z dnia 3 marca 2016 r.

Sygn. akt Ts 220/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Tuleja,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej S.G. w sprawie zgodności:

art. 23 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2013 r. poz. 395, ze zm.) z art. 42 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 24 czerwca 2015 r. (data nadania) S.G. (dalej: skarżący) zakwestionował zgodność art. 23 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2013 r. poz. 395, ze zm.; dalej: k.p.w.) w zakresie, w jakim nie przewiduje sądowej kontroli zarządzenia prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu inicjowanej przez obwinionego, który złożył wniosek w trybie art. 22 k.p.w., z art. 42 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą. Skarżący 20 sierpnia 2014 r. złożył wniosek o ustanowienie obrońcy z urzędu w postępowaniu wykroczeniowym prowadzonym przed Sądem Rejonowym w O. Przewodniczący Wydziału II Karnego Sądu Rejonowego w O. zarządzeniem z dnia 26 sierpnia 2014 r. (sygn. akt [...]) nie uwzględnił wniosku skarżącego, wskazując, że nieskomplikowany charakter sprawy, a także okoliczność, iż obwiniony w sposób należyty radzi sobie z obroną, nie pozwalają przyjąć, że ziściły się przesłanki do wyznaczenia obrońcy z urzędu. Na powyższe zarządzenie skarżący wniósł zażalenie, które zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału II Karnego Sądu Rejonowego w O. z 11 września 2014 r. (sygn. akt [...]) nie zostało przyjęte do rozpoznania. W wyniku rozpoznania zażalenia Sąd Rejonowy w O. – Wydział Karny postanowieniem z dnia 10 lutego 2015 r. utrzymał zaskarżone zarządzenie w mocy.

Zdaniem skarżącego brak możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w O. pozbawiło go prawa odwołania się do sądu. Ponadto – według niego – wskazane orzeczenie miało bezpośredni wpływ na pozba-

wienie go prawa do skorzystania z pomocy obrońcy, a więc naruszyło jego prawo do obrony w znaczeniu formalnym.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 138 w zw. z art. 139 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK). Zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy w postępowaniu przed Trybunałem na etapie dotyczącym wstępnego rozpoznania skargi konstytucyjnej stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy ustawy o TK. Rozpatrywana skarga konstytucyjna została wniesiona przed dniem wejścia w życie ustawy o TK z 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli zastosowanie mają przepisy ustawy o TK.

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie o TK, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Zgodnie z art. 36 ust. 1 w zw. z art. 49 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga odpowiada określonym przez prawo wymogom. Procedura ta umożliwia, już w początkowej fazie postępowania, wyeliminowanie spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny.

W myśl art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK obowiązkiem skarżącego jest wskazanie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone. Prawidłowe wykonanie tego obowiązku polega nie tylko na określeniu przepisów konstytucyjnych naruszonych – w ocenie skarżącego – przez kwestionowaną regulację, lecz także na uprawdopodobnieniu postawionych zarzutów jej niekonstytucyjności.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego przedstawionej do rozpoznania skardze konstytucyjnej nie może zostać nadany dalszy bieg ze względu na nie wykazanie przez skarżącego, że na skutek wydania zarządzenia Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w O. z dnia 10 lutego 2015 r. doszło do naruszenia jego wolności i praw zagwarantowanych w Konstytucji. Zdaniem skarżącego przepis art. 23 k.p.w. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości złożenia zażalenia na decyzję prezesa sądu lub innego uprawnionego podmiotu w sprawie wyznaczenia obrońcy z urzędu na wniosek obwinionego, jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji. W jego przekonaniu doszło w ten sposób do naruszenia przysługującego mu prawa do obrony oraz prawa odwołania się do sądu. Skarżący, argumentując, powołuje się na wyrok Trybunału z dnia 8 października 2013 r. (sygn. akt K 30/11, OTK ZU nr 7/A/2013, poz. 98), w którym orzeczono niekonstytucyjność analogicznego przepisu na gruncie procedury karnej.

Trybunał uznaje, że argumentacja skarżącego jest bezpodstawna. Przede wszystkim Trybunał wskazuje, że skarga konstytucyjna stanowi indywidualny i konkretny środek ochrony konstytucyjnych praw i wolności, tzn. że skarżący może kwestionować za jej pomocą konstytucyjność przepisów, które były podstawą ostatecznego rozstrzygnięcia w jego sprawie, ale jedynie w zakresie, w jakim jego dotyczą. Ponadto przypomina, że w ramach rozpoznawania zarzutu niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów, uwzględnia także okoliczności, które stanowiły podstawę wydania ostatecznego orzeczenia. Trybunał podkreśla także, że w analizowanej sprawie nie można pominąć faktu, że skarżący w dniu wystąpienia z wnioskiem o wyznaczenie obrońcy z urzędu w postępowaniu wykroczeniowym był czynnym zawodowo adwokatem, w związku z czym należy przyjąć, że posiadał zarówno wystarczającą wiedzę,

jak i umiejętności, aby samodzielnie podejmować czynności związane ze swoją obroną. Nie bez znaczenia w ocenie Trybunału jest również rodzaj postępowania, w którym skarżący wystąpił z wnioskiem o wyznaczenie obrońcy z urzędu. Postępowania w sprawach o wykroczenia dotyczą czynów, których znaczenie, a także stopień złożoności są zdecydowanie mniejsze aniżeli w sprawach karnych. Wyrazem odmienności postępowania w sprawach o wykroczenia jest treść art. 22 k.p.w., który do przesłanek przyznania obrońcy z urzędu – obok przesłanki związanej z sytuacją majątkową obwinionego – zalicza także dobro wymiaru sprawiedliwości. Oznacza to, że w przeciwieństwie do postępowania karnego do ustanowienia obrońcy z urzędu w postępowaniu wykroczeniowym niezbędne jest wykazanie, czy sytuacja majątkowa obwinionego nie pozwala mu na poniesienie kosztów obrony bez uszczerbku dla utrzymania siebie i rodziny, oraz ustalenie przez podmiot uprawniony do wyznaczenia takiego obrońcy, że przemawia za tym dobro wymiaru sprawiedliwości. W związku z powyższym nie zawsze osobie, której sytuacja majątkowa nie pozwala na skorzystanie z prawa do ustanowienia obrońcy z wyboru, jest przyznawany obrońca z urzędu. Powołanie się na przesłankę dobra wymiaru sprawiedliwości pozwala organowi procesowemu na uwzględnienie dodatkowych okoliczności, w tym innych warunków osobistych obwinionego. Jedną z takich okoliczności jest fakt, że obwiniony – ze względu na swoją wiedzę lub doświadczenie – jest w stanie samodzielnie podjąć się własnej obrony. Skarżący w momencie złożenia wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu był już czynnym zawodowo adwokatem. Nie może zatem budzić wątpliwości, że w sytuacji gdy brakowało mu środków finansowych pozwalających na poniesienie kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru, był on w stanie – z uwagi na przygotowanie zawodowe i związane z tym wiedzę i umiejętności, a także doświadczenie zdobyte w czasie aplikacji zawodowej – samodzielnie prowadzić obronę. Bezpodstawne jest zatem twierdzenie, że w analizowanej sprawie doszło do naruszenia prawa do obrony skarżącego. Skarżący mógł bowiem – jako zawodowy adwokat – samodzielnie realizować przysługujące mu prawo do obrony, zwłaszcza w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, które charakteryzuje się nieznacznym stopniem skomplikowania.

Ponadto Trybunał wskazuje, że uzależnienie przyznania obwinionemu obrońcy z urzędu od spełnienia przesłanki dobra wymiaru sprawiedliwości jest zgodne z art. 42 ust. 2 Konstytucji. (zob. wyrok TK z dnia 19 lutego 2008 r., P 48/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 4). Postępowanie w sprawach o wykroczenia oprócz nieznacznego stopnia skomplikowania rozpoznawanych spraw, charakteryzuje się także mniej doniosłymi – w porównaniu z postępowaniem karnym – konsekwencjami związanymi ze stwierdzeniem winy. W związku z powyższym przyznanie obwinionemu obrońcy z urzędu może być uwarunkowane także spełnieniem innych przesłanek, w tym właśnie przesłanki dobra wymiaru sprawiedliwości. Nie ma bowiem potrzeby, aby w każdej sprawie w postępowaniu o wykroczenia obwinionego reprezentował obrońca, w tym obrońca wyznaczony z urzędu. Muszą za tym przemawiać – oprócz sytuacji finansowej obwinionego – dodatkowe okoliczności świadczące o realnej potrzebie występowania obrońcy w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 49 w zw. z art. 36 ust. 3 w zw. z art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK – odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.